

L'elecció d'aquest tema -la responsabilitat social o corporativa de les empreses- no és aliè, ans tot el contrari, al moment històric que viuen les Illes, en plena transició social i econòmica cap a un model de societat encara no ben bé definit.

Empresa i universitat: responsabilitat social

El president de "SA NOSTRA", Llorenç Huguet i Rotger ja el va triar com a subjecte de la lliçó inaugural del curs a la UIB, universitat de la qual va ser rector durant vuit anys. Aquest document, doncs, és un resum de la seva intervenció. Malauradament l'espai d'aquesta revista ens impedeix la reproducció íntegra que, això no obstant, ha estat publicada per la Universitat i, igualment, està disponible a les pàgines web de "SA NOSTRA" i de la UIB.

Al preàmbul, el doctor Huguet explica l'elecció d'aquest tema -empresa i universitat: responsabilitat social - a través del qual reflexiona sobre la necessitat d'incorporar al món empresarial i a les corporacions com les caixes d'estalvi o la mateixa universitat el sentit de l'anomenada responsabilitat social corporativa. La seva doble condició de president actual d'una caixa d'estalvis, "SA NOSTRA" i els seus vuit anys com a rector de la Universitat de les Illes Balears l'autoritzen a parlar, amb autoritat, sobre el paper d'ambdues institucions en el desenvolupament social i econòmic de la societat.

El nou concepte empresarial de responsabilitat social -escriu- si bé es comença a percebre com a qualitatiu, al llarg dels anys transita cap a valors quantificables, fins i tot en termes de balanç. Per aquest motiu, a la lliçó inaugural del curs universitari 2005-2006, el president de "SA NOSTRA" defensà que **la Universitat pot fer un paper cada vegada més important de sinergia per donar contingut a aquests valors comptabilitzables per les empreses.**

Llorenç Huguet començà a parlar de les caixes amb relació a la responsabilitat social. En aquest sentit recordà els motius que dugueren a la fundació de la Caixa d'Estalvis i Mont de Pietat de les Balears i, en general, de totes les caixes:

Els objectius de la creació de "SA NOSTRA", igual que en el cas de la majoria de caixes, són:

- Fomentar l'estalvi i lluitar contra la usura que patien les classes socials més necessitades.
- Facilitar préstecs per a l'accés a la propietat rústica i urbana.
- Crear i sostenir obres beneficencials, de previsió, culturals i de docència.
- Ajudar i col·laborar, moralment i materialment, al funcionament i desenvolupament d'altres entitats, amb l'esperit de prestar el millor i més eficaç servei a la comunitat en la qual desenvolupa la seva activitat.

- Promoure i realitzar totes les iniciatives i inversions que serveixin per elevar el nivell cultural, social i econòmic en el seu àmbit d'influència.

Les caixes d'estalvis sorgeixen com un instrument idoni per a la solució eficaç de greus problemes socials. El que avui designam com a "exclusió financera" fou, durant segles, una situació totalment generalitzada de les classes populars, en què la pitjor característica de tipus individual era la usura. L'aparició a Espanya a començaments del segle XVIII dels monts de pietat va constituir un primer pas per a l'alliberament de les classes més modestes del flagel de la usura, en facilitar la "inclusió financera" quant a l'endeutament.

El doctor Huguet explicà com, de cada vegada més, la societat demana canvis en la manera de fer negocis, així com una major implicació de l'entorn empresarial en els problemes socials. Els experts afirmen que una empresa que vulgui ser competitiva en el futur no sols haurà de pensar a obtenir beneficis sinó que també haurà de comptar amb una estratègia que actuï en favor de l'entorn del

qual forma part i en el qual desenvolupa la seva activitat, comproment-se amb els valors de la societat de la qual es nodreix i a la qual serveix" (...). Així: **avui en dia, els empresaris estan cada vegada més convençuts que l'èxit comercial i els beneficis duradors per als seus accionistes no s'obtenen únicament amb una maximització dels beneficis a curt termini, sinó amb un comportament orientat pel mercat, però responsable (...).** La nova empresa se centrarà en valors per crear valor, creant riquesa per als accionistes i al mateix temps tindrà en compte satisfer els interessos de la resta de partícips.

Una marca gaudirà de reputació no només per la qualitat del producte, sinó també pels seus valors funcionals, socials i emocionals. D'avui endavant la reputació i l'ètica empresarial seran uns factors competitius, qualificables i quantificables. Això pel que fa a l'empresa. Per a la universitat, Huguet parteix de dos axiomes i d'una condició necessària.

Axioma 1:

Les universitats fan un paper fonamental en els àmbits de la investigació i l'educació.

Axioma 2:

Les universitats s'han convertit en instruments de desenvolupament regional.

Condició necessària:

L'empresa no pot donar l'espall a la universitat, ni la universitat pot menystenir les necessitats de l'empresa.

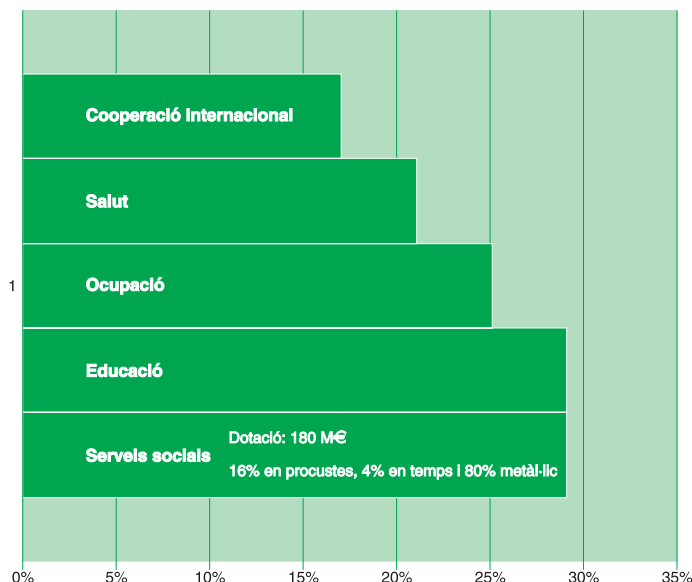
Una condició que, com s'explicà a la lliçó, comença a donar-se cada vegada amb més freqüència, com palesen les memòries de la Fundació Universitat-Empresa. Llorenç Huguet subratllà, ja en el tram final de la seva intervenció, les sinergies entre empresa i universitat:

Donats per evidents els dos axiomes precedents -escriu el doctor Huguet- i si se satisfà la condició ne-

cessària acabada de formular, és clar que puc afrontar l'enunciat d'aquest tercer epígraf ("Sinergies empresa i universitat en la responsabilitat social) amb cert optimisme de futur pel que fa la responsabilitat social corporativa. Un optimisme que es fonamenta, també, en el fet de saber que els directius espanyols, en una enquesta recent, han identificat l'ètica i la responsabilitat corporativa com les variables més rellevants, després de la qualitat de l'oferta comercial, per assentar la reputació de les empreses.

El passat 24 d'abril, el suplement dominical de negocis d'un diari d'àmbit espanyol incloïa un extra amb el títol genèric d'*Empresas Comprometidas*, que vaig guardar com si presentís que algun dia m'atreuria a parlar d'aquest tema. Evidentment no tenia l'encàrrec al qual avui don compliment, però ja era una temàtica que gaudia de la meua atenció.

En aquest suplement, es posava de manifest que l'RSC és la nova frontera empresarial on la rendibilitat també es defensa amb el compromís social, i s'anunciava, entre altres temàtiques també interessants, que la gestió corporativa formarà part de la gestió empresarial del segle XXI. Entre altres dades,

Àrees d'actuació de l'RSC empresarial (sobre 607 projectes)
Font: Fundació Empresa i Societat.

crec rellevants les expressades en la taula següent:

D'aquesta figura es pot deduir la importància de la sinergia que es pot canalitzar entre la universitat i les empreses per posar en marxa aquestes àrees d'actuació, per incipients que siguin al nostre àmbit territorial. Valgui aquí com a reforç dir que, des del meu coneixement, les entitats financeres que col·laboren amb la UIB ho fan, precisament, en major o menor mesura en aquestes mateixes àrees.

Vull fer èmfasi en el fet que la universitat, en general, i la UIB, en particular, a compleix la funció social per excel·lència que és l'educació, però al llarg del temps s'ha destacat per la realització d'actuacions més de caire social, dins el que s'havia anat denominant «extensió universitària», i que actualment és innegable la tasca ingent duta a terme sota el paraguai d'activitat cultural, en el sentit més ampli: social, artística, literària i humanística; però també científica i tecnològica. I això constitueix també una part de l'RSU.

Quan es parla d'RSC hom creu que això només tindrà repercussió al nivell de grans empreses, però el cert és que com més va més s'estén a les PIME, tal com es posa de manifest a l'*Anuario sobre*

Responsabilidad Social Corporativa en España, 2005, editat per la Fundación Ecología y Desarrollo.

És cert que, en aquests moments, la implementació de sistemes de gestió sobre RSC adaptats a PIME encara resulta massa complicada i moltes vegades es veu com una tudada d'esforços per a aquelles empreses que viuen condicionades per les demandes d'un actor principal.

En molts de casos, les primeres passes que han de seguir les PIME en la gestió RSC passen principalment per la posada al dia quant al compliment de la legislació mediambiental. D'altra banda, els models sobre RSC ja existents i implementats en grans empreses comencen a indicar quins són els requisits que elles mateixes comencen a recomanar, i fins i tot exigir, als proveïdors. I el coneixement d'aquests models permet avançar-se a futurs requeriments, bé legals bé de clients corporatius.

En aquest context, les PIME poden trobar la major oportunitat associada al coneixement dels continguts RSC de les grans companyies com a pistes i referents per als processos d'innovació. Unes de les demandes RSC més habituals són les de béns i serveis amb valor afegit, des del punt de vista social i també mediambiental.

L'any 2006, a Espanya es posarà en marxa una política de foment i promoció en sintonia amb el repte europeu que, segurament, no s'escaparà d'una reglamentació o, fins i tot, una legislació a l'efecte, de la utilitat de la qual no n'estic convençut. En tot cas aquest foment consistirà, en part, a determinar de quina manera la responsabilitat social de les empreses pot contribuir positivament a l'objectiu estratègic establert a Lisboa: una economia basada en el coneixement, capaç de créixer de manera sostenible amb més i millors ocupacions i amb major cohesió social.

Una de les grans àrees d'actuació que marcaran el futur de la societat, als vessants econòmic i social, serà la de la modernització del teixit productiu per sustentar-lo en el coneixement, la innovació, la creativitat i el valor afegit. En aquest horitzó cal situar l'esforç en educació i formació, i és precisament aquí on la universitat, juntament amb organitzacions empresarials, pot fer un paper bàsic en la difusió d'aquests continguts i en detectar les oportunitats d'aplicació de les agendes d'RSC.

En aquest punt vull fer una proposta concreta: crear un *observatori de la responsabilitat social*, com a primer pas de la creació d'una càtedra específica, com ja comencen a fer en altres universitats arreu del món (per exemple, la Universidad Antonio de Nebrija té una càtedra d'«anàlisi de la responsabilitat social de l'empresa»: www.nebrija.com/responsabilidad-social). Des de la càtedra UNESCO Sa Nostra-UIB, podríem sumar esforços amb altres institucions i associacions empresarials per aconseguir-ho.

Sense ànim de ser extensiu, trobarem possibilitats i realitats de sinergies empresa i universitat, conformant part de la responsabilitat social corporativa, en els àmbits de:

- la *inserció laboral*, mitjançant:
 - l'estímul d'actituds emprenedores en els estudiants,
 - els programes de cooperació educativa que permeten desenvolupar part de la formació acadèmica en una empresa o institució,
 - l'adequació del doctorat per donar sortides professionals més enllà dels centres d'investigació, introduint mecanismes per contribuir al desen-

Llorenç Huguet i el rector Avel·lí Blasco.

volupament de la innovació en les empreses.

- la **formació continuada**, mitjançant:
 - l'oferta pròpia de la universitat,
 - l'oferta mixta empresa i universitat (formació cooperativa), en què els professionals de l'empresa participen en la definició d'objectius i de continguts, alhora que formen part del cos docent,
 - la utilització de les tecnologies de la informació i comunicació; formació en línia o mixta (presencial i en línia).
- la **investigació i transferència de tecnologia**, mitjançant:
 - la coordinació dels diferents plans d'I+D+i, europeus, nacionals i regionals, per garantir la investigació bàsica i alhora adequar la investigació aplicada a les necessitats del teixit productiu, amb la implicació activa d'aquest,
 - l'impuls a la col·laboració entre empresa i universitat per a la realització de tesis doctorals cooperatives,
 - la creació d'empreses mixtes especialitzades en l'explotació i la comercialització dels resultats de la investigació. El foment d'aquest tipus d'empreses, empreses derivades o *spin-offs* universitàries, pot incidir en la regeneració del teixit productiu.
- les **activitats culturals i socials**, mitjançant:
 - el suport a les activitats de tipus artístic, literari, esportiu, etc., com a promotors o col·laboradors,
 - la coordinació d'esforços i dotacions per a la cooperació al desenvolupament de països empobrits i el foment de la solidaritat,
 - la coparticipació en la recuperació i el manteniment del patrimoni històric, cultural i lingüístic de la nostra comunitat.

Tot això que acab d'enumerar no són novetats, són línies d'actuació de moltes de les quals trobarem exemples al nostre entorn, per poc que ens hi parem a pensar, o que fullegem l'opuscle que la Universitat mateixa va distribuir en la cerimònia de graduació.

Podria continuar llistant altres possibles sinergies específiques empresa i universitat, però només us in-

dicaré que, si creuàssim les vint-i-quatre recomanacions de l'informe CYD 2004 de la Fundació Conocimiento y Desarrollo, amb els nou eixos i les quatre línies preferents del Pla estratègic de la UIB, en retrobaríeu part de les ja ressenyades però, sobretot, conclouríeu amb mi que no sols s'acompliria la missió i la visió de la UIB sinó que es promouria una verdadera responsabilitat social empresa i universitat (RSE-U).

Bona part del camí està traçat; només cal que cada vegada siguem més pelegrins, no tant per recordar o celebrar

un passat sinó per adreçar les nostres petjades cap al futur.

En tot cas, desig que el temps em doni la raó.

Llorenç Huguet i Rotger

Catedràtic de ciència de la computació i intel·ligència artificial.

Departament de Ciències Matemàtiques i Informàtica
Universitat de les Illes Balears.

CONCLUSIÓ MATEMÀTICA

Com és evident, la lliçó de Llorenç Huguet amb la qual s'obri el curs de la UIB havia d'incloure una conclusió. De fet, una fórmula matemàtica que té, com diu el seu autor, un component que respon més al camp dels desitjos que de la ciència exacta.

Com a única llicència matemàtica d'aquesta lliçó em permetré fer la conclusió del meu plantejament amb un teorema i un corol·lari, particularitzats a les Illes Balears, aprofitant que, com aquell qui res, us he introduït dos axiomes, una condició necessària i dues conjectures.

Teorema de l'RSE-U

Donant per certs els axiomes 1 i 2 i si se satisfà la condició necessària, aleshores això és suficient perquè a les Illes Balears siguin certes les conjectures 1 i 2.

Demostració: per la seva evidència, es deixa al lector.

Corol·lari:

